

DRAMSKI ODGOJ

Fakultativna nastava

2018./2019.

Druga godina učenja

Željka Župan Vuksan

FAKULTATIVNA NASTAVA DRAMSKOG ODGOJA

PROGRAM DRAMSKOG ODGOJA U OKVIRU FAKULTATIVNE NASTAVE GIMNAZIJE OPĆEG SMJERA

UVOD

Smjer: **Opća gimnazija**

Naziv nastavnog predmeta: **Dramski odgoj**

Nastavni predmet obuhvaća nastavna područja:

- a) Dramska kultura
- b) Dramsko izražavanje
- c) Dramsko stvaralaštvo

Program dramskoga odgoja za gimnazije sadržajno se povezuje s programom hrvatskoga jezika i s njim čini zajednički sustav jezičnog i književnoga odgoja i naobrazbe. Fakultativni program dramskoga odgoja dramskim metodama i pristupom aktualizira probleme u književnim i kazališnim djelima starije i suvremene književnosti.

Ciljevi dramskoga odgoja polaze od pretpostavke da je *dramska sposobnost antropološka osobina, a dramska aktivnost proživljeno iskustvo*¹, a to su:

- razvijanje iskustvenog učenja
- razvijanje komunikacijskih vještina i kulture javnog nastupa
- razvijanje vještina pisanog i neverbalnog izražavanja
- razvijanje kritičkog mišljenja
- razvijanje samopuzdanja, empatije i životnih vrijednosti
- razvijanje mašte, kreativnosti i timskoga rada
- razvijanje emocionalne i socijalne inteligencije, interpersonalnih vještina i sposobnosti

¹ Krušić, Vladimir, *Dramske metode u nastavi* (predgovor)

- razvijanje organizacijskih sposobnosti za donošenje odluka, postavljanje ciljeva, rješavanje problema i preuzimanje odgovornosti

Iskustvenim učenjem učenici ne zaboravljaju naučeno gradivo, a dramski odgoj pruža praktičnu primjenu stečenih znanja.

Ključni pojmovi:

- kazalište i kazališni prostor
- drama, dramsko iskustvo
- dramski oblici učenja
- dramsko stvaralaštvo

Ustrojstvo

Nastava dramskog odgoja odvija se u sklopu fakultativne nastave opće gimnazije raspoređene prema godinama učenja. Nastavu izvodi profesor hrvatskoga jezika ili uni.spec. dramski pedagog, a izvođenje je predviđeno za skupinu od 20 učenika po godini učenja.

Materijalni uvjeti

Program dramskog odgoja izvodi se u specijaliziranoj učionici i/ili školskom kazalištu.

ODGOJNO-OBRAZOVNI RAD

Fakultativni predmet Dramski odgoj temelji se na **Okviru nacionalnog kurikulumu** prema kojemu se poseban naglasak stavlja na „stjecanje znanja, razvoj vještina i spremnosti djece i mladih osoba za rješavanje problema (...), donošenje odluka (...), metakogniciju (...), kritičko mišljenje (...), kreativnost i inovativnost (...)“ koje je moguće poticati „na svim razinama i u svim vrstama odgoja i obrazovanja“². U tim se dijelovima ciljevi i ishodi Dramskog odgoja preklapaju s ovim dokumentom. Također, prema smjernicama Okvira nacionalnog kurikulumu Dramski odgoj uvažava individualne razlike, aktivnu ulogu djece i mladih osoba, povezanost sa životnim iskustvima, poticanje suradnje i složenijih oblika mišljenja.

² Okvir nacionalnog kurikulumu, 2016.

Program Dramskog odgoja oslanja se i na Nacionalni kurikulum nastavnog predmeta Hrvatski jezik, Kurikulum umjetničkog područja i Građanskog odgoja i obrazovanja.

Izvedbeni kurikulum za predmet

Dramski odgoj

Druga godina učenja

Nastavna područja (Gruić, Vignjević, Rimac Jurinović. 2018.):

1. Dramska kultura:
 - obuhvaća stjecanje i razumijevanje osnovne dramske naobrazbe
2. Dramsko izražavanje:
 - obuhvaća iskustveno učenje nastavnoga sadržaja
3. Dramsko stvaralaštvo:
 - obuhvaća sudjelovanje u procesu stvaranja dramske forme

Broj sati tjedno: **2**

Broj sati godišnje: **70**

Prostor: školsko kazalište ili specijalizirana učionica

Nastavne jedinice, metode i tehnike rada prilagođene su suvremenoj nastavi koja je usmjerena na učenika, učenik je aktivni sudionik nastavnog procesa, a nastavnik je mentor koji učenike usmjerava i upućuje u otkrivanje znanja i vještina. Dramski odgoj pruža iskustveno učenje, a učenici sudjeluju u svim etapama stvaranja konačne dramske forme pri čemu je naglasak na radu i stvaranju (procesu), a ne na završnoj dramskoj formi.

MJESEC	NASTAVNO PODRUČJE	NASTAVNA JEDINICA	CILJ(EVI) I ISHODI	METODE I TEHNIKE
IX. 8 sati	Dramska kultura Dramsko izražavanje Dramsko stvaralaštvo	Dramski tekst Kazališna predstava Kazalište – pojam i vrste 4 sata Improvizacijom do dramskog teksta 2 sata Kazalište u razredu: Izvođenje samostalnih kratkih dramskih formi 2 sata	Učenici će usvojiti osnovne pojmove vezane uz dramski tekst i kazališnu predstavu: vrste kazališta, pozornica, ulica, svjetlo, ton, glumci, dramski tekst, dramsko čitanje (dikcija, ritam, jačina, naglasci...), kretanje po sceni, scenografija, kostimi. Učenici će improvizacijskih tehnikama i postupcima sami uobličiti početnu scenu dramskog teksta na odabranu temu. Učenici će predstaviti i međusobno analizirati svoje radove.	Ogrtač stručnjaka, usmeno izlaganje, rad u paru i skupinski rad. Dramske igre, vrste improvizacija
X. 8 sati	Dramska kultura Dramsko izražavanje Dramsko stvaralaštvo	Moderno kazalište i dramski tekstovi 2 sata Kazališna predstava (posjet kazalištu) i analiza kazališne predstave 3 sata Od igre do teksta: odabir krovne teme	Učenici će upoznati dramske autore i tekstove koji su činili prekretnicu u drami i kazalištu svoga vremena. Predloženi autori: Ibsen, Čehov, Brecht, Beckett. Kazalište danas: književni klasik u modernoj izvedbi Učenici će dramskim igrama i improvizacijom stvoriti dramsku situaciju: uvod-zaplet-rasplet; predstaviti biografije likova.	Ogrtač stručnjaka; skupinski rad Analiza predstave – samostalni rad Dramske improvizacije: vođena improvizacija, improvizacija na temu. Predložene tehnike: smrznute slike, žive slike,

		(predložena tema: biti drugačiji) 3 sata		unutrašnji monolog, vrući stolac
XI. 8 sati	Dramsko izražavanje Dramska kultura Dramsko stvaralaštvo	Biti drugačiji – rad na likovima 2 sata Devising theatre – skupno osmišljeno kazalište: predstavljanje dramske metode 1 sat Biti drugačiji – stvaranje kratke dramske forme 4 sata – skupinski rad Kazalište u razredu: Predstavljanje i analiza uradaka 1 sat	Učenici će u napisati biografije likova prema zadanim smjernicama i predstaviti ostalim polaznicima. Učenici će usvojiti osnova pravila skupnog osmišljenog kazališta i analizirati primjere takve predstave. Učenici će dramskim tehnikama oblikovati kraću dramsku formu s jasnom dramskom kompozicijom. Očekivano je da će različite skupine na različite načine obraditi krovnu temu. Od predstavljenih uradaka odabrat će se jedna za završni rad prvog obrazovnog razdoblja.	Biografija lika: vrući stolac Skupno osmišljeno kazalište (engl. <i>devising theatre</i>) Skupno osmišljeno kazalište
XII. 6 sati	Dramsko izražavanje Dramsko stvaralaštvo	Rad na predstavi: skupno osmišljeno kazalište Tema: biti drugačiji 4 sata Prvi javni pokus pred školskom publikom 2 sata	Učenici će na temelju odabranog predložka razviti i uvježbati kraću dramsku formu. Upoznat će se s procesom stvaranja dramske forme, razvijat će suradničko i iskustveno učenje, odgovornost prema ostalim članovima skupine, empatiju i timski rad. Učenici će predstaviti svoj rad kao prvi javni pokus i obrazložiti nastajanje dramske forme.	Skupno osmišljeno kazalište Javni pokus

Drugo obrazovno razdoblje

MJESEC	NASTAVNO PODRUČJE	NASTAVNA JEDINICA	CILJ(EVI) I ISHODI	METODE I TEHNIKE
I. 6 sati	Dramska kultura Dramsko izražavanje	Osnove forum kazališta -uvod (2 sata) Osnove forum kazališta (2 sata) Pisanje početne scene forum-kazališta – vježba 2 sata	Učenici će se upoznati s dramskom metodom forum kazališta. Učenici će pripremiti sažetke i raspisati početnu scenu prema pravilima forum kazališta.	Forum kazalište Samostalni istraživački rad.
II. 8 sati	Dramsko izražavanje Dramsko izražavanje Dramsko stvaralaštvo	Određivanje krovne teme: (prijedlog) nasilje 1 sat Postavljanje forum-priče 2 sata Oblikovanje likova u priči 2 sata Oblikovanje predstave forum-kazališta. 3 sata	Učenici će podijeljeni u skupine po vlastitom interesu odrediti svoju podtemu: vršnjačko nasilje, nasilje u obitelji, vršnjačkim vezama ... Učenici će postaviti forum-priču prema smjernica form-kazališta. Učenici će za svaki lik odrediti osnovna obilježja (karakterizaciju, status i motivaciju) prema pravilima forum-kazališta. Učenici će pred školskom publikom izvesti svoju kratku scensku formu.	Dramska metoda: Forum kazalište Prijedlog dramskih tehnika: žive novine, anđeo i vrag, tunel misli, unutrašnji monolog, vrući stolac ... Forum-kazalište
III. 8 sati	Dramska kultura	Izbor autora/osobe mjeseca: prema interesima učenika	Učenici će prema vlastitim interesima i interesima skupine izdvojiti lik, osobu ili autora.	Dramske tehnike:

	Dramsko izražavanje Dramsko stvaralaštvo	(književnik, glazbenik, popularna osoba...) 1 sat Lik na plakatu 2 sata Oblikovanje i prikaz dramske forme prema zadanom liku. 5 sati	Uobličiti će nove spoznaje i stavove povezane s odabranim likom/osobom te razvijati osobne moralne stavove, empatiju te ostale socijalne kompetencije.	<ul style="list-style-type: none"> - lik na plakatu - izvješće o radu - zamrznuti prizori
IV. 6 sati	Dramsko izražavanje	Improvizacijske radionice 3 sata Impro-natjecanje 3 sata	Učenici će uvježbati različite vrste improvizacija i pripremiti kratko impro-natjecanje.	Jednostavna scenska improvizacija, vođena improvizacija, improvizirani prizori ...
V. 8 SATI	Dramska kultura Dramsko izražavanje	Procesna drama – uvod u formu 2 sata Postavljanje procesne drame Temu odrediti prema interesima skupine i životnih, odnosno odgojnih sadržaja 6 sati (uključuju pripremu, izvedbu, evaluaciju)	Učenici će se upoznati s metodom i pravilima procesne drame i vlastitu oblikovati	Procesna drama
VI. 4 sata	Dramsko stvaralaštvo	Završni radovi polaznika	Učenici će na temelju iskustva i teorijskog znanja pripremiti i izvesti završni rad.	Samostalni rad, rad u skupini ili paru.

Kriteriji vrednovanja:

Zaključna ocjena: nije aritmetička sredina

Brojčano praćenje:

- **dovoljan (2)** – učenik poznaje osnovne informacije, svoje misli ne može pojasniti bez stručne pomoći nastavnika, neredovito ispunjava svoje obveze (domaće i školske zadaće)
- **dobar (3)** – učenik poznaje i razumije gradivo uz stručnu pomoć nastavnika; uspješnost prosječna, redovito, ali nedovoljno ozbiljno izvršava domaće i školske zadaće
- **vrlo dobar (4)** – učenik poznaje sve obrađene pojmove i uz manje usmjeravanje primjenjuje u samostalnom radu, jasno oblikuje svoje misli, redovito ispunjava svoje obveze, tek u pojedinim elementima nesiguran
- **odličan (5)** – učenik samostalno i kritički promišlja i iznosi svoja mišljenja, vlada svim sadržajnim razinama, slobodan je u izricanju misli, izražava se zanimljivo i stilski ujednačeno; potpuno razumije i usvaja nove pojmove, kreativan, samostalan, redovito ispunjava sve svoje obveze (školske i domaće)

Opisno praćenje:

Prate se i vrednuju aktivnosti učenika u zajedničkim projektima, originalnost, estetski dojam, odnos vještina i znanja te sposobnost vrednovanja i samovrednovanja odabranih zadataka. Kreativan rad ne podliježe klasičnoj provjeri znanja, nastavnik kontinuirano prati rad i vodi bilješke o napredovanju učenika. Opisno praćenje moguće je ostvariti i u međupredmetnoj temi Osobni i socijalni razvoj³, i to kroz sve tri domene: Ja, Ja i drugi, Ja i društvo te Građanski odgoj i obrazovanje.

Koriste se sva tri pristupa vrednovanja s odgovarajućim metodama:

1. **Vrednovanje za učenje:** rubrike, ljestvice procjena, postavljanje pitanja, anegdotske zabilješke, učeničke mape, opažanja...
2. **Vrednovanje naučenog:** usmene provjere znanja i vještina, mape radova, praktični radovi, učenički projekti, rasprave, istraživanje, prezentacije ...
3. **Vrednovanje kao učenje:** samovrednovanje i vršnjačko vrednovanje, ljestvice procjena, dnevnicu učenja, konzultacije s učiteljem...

³ Nacionalni kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik, veljača 2016.

Prijedlog pisane pripreme za nastavni predmet Dramski odgoj

Dramski odgoj	
Ime i prezime nastavnika:	
Razredni odjel: prva godina učenja	Red. broj sata:
Naziv nastavne jedinice:	
Nastavno područje:	Dramska kultura Dramsko izražavanje Dramsko stvaralaštvo
Operacionalizirani cilj:	
Ishodi učenja:	
<p>Tijek sata:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uvodni dio: vježbe zagrijavanja, govorne vježbe, glazba, pokret i zagrijavanje 2. Dramske igre ili vježbe: ovisno o cilju sata (vježbe suradnje, povjerenja, senzibilizacije, motivacijske vježbe...) 3. Središnji dio ili obrada nastavnog sadržaja 4. Sinteza 	

Literatura:

1. Bašić, Slavica (2009) *Dijete (učenik) kao partner u odgoju: kritičko razmatranje*. Zadar: Odgojne znanosti br.2
2. Čubrilo, Snježana; Krušić Vlado; Rimac Jurinović, Maša (2017) *Odgoj za građanstvo, odgoj za život. Priručnik aktivnih metoda za građanski odgoj i obrazovanje s primjerima dobre prakse*. Zagreb: HCDO i Školska knjiga
3. Fileš, Gordana; Jelčić, Dunja; Jurić Stanković, Nataša; Lugomer, Valentina; Motik, Marica; Pečaver, Branka, Rožman, Ksenija, Tuksar, Marija (2008) *Zamisli, doživi, izrazi! - Dramske metode u nastavi hrvatskoga jezika*. Zagreb: HCDO
4. Gruić, Iva; Vignjević, Jelena i Rimac Jurinović, Maša (2018) Kazališna/dramska umjetnost u odgojno-obrazovnome procesu: prijedlog klasifikacije pojmovnika. U: Višejezičnost i višekulturalnost kao izazov u obrazovanju danas i sutra. Ur. Petravić, Ana i Šenjug Golub, Ana
5. Gruić, Iva (2002) *Prolaz u zamišljeni svijet: procesna drama ili drama u nastajanju*. Zagreb: Golden Marketing
6. Hornbrook, David (1992) *Education in Drama: Casting the Dramatic Curriculum*. The Falmer Press
7. Krušić, Vladimir (2007) *O dramskom odgoju – osnovni pojmovi* u: Lekić, Miglaccio-Čučak, Radetić-Ivetić, Stanić, Tarkulin-Horvat, Vilić-Kolobarić *Igram se, a učim!: dramski postupci u razrednoj nastavi*, Zagreb: HCDO – Pili poslovi d.o.o.
8. Krušić, Vladimir (2015) *Okvir za različitost, Razvoj suvremene dramske pedagogije u Hrvatskoj – predavanje na Specijalističkom studiju Dramske pedagogije*. Zagreb
članak objavljen u: *Scena - Časopis za pozorišnu umetnost* 50, 1-2:56-61. Novi Sad
9. Swartz, Larry i Nyman, Debbie (2010) *DRAMA Schemes, Themes & Dreams, How to plan, structure and assess classroom events that engage all learners*. Pembroke Publishers

Mrežni izvori:

10. Međupredmetne teme: Građanski odgoj i obrazovanje te Osobni i socijalni razvoj
<https://mzo.hr/hr/rubrike/medupredmetne-teme>
11. Nacionalni kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik, veljača 2018.
https://mzo.hr/sites/default/files/dokumenti/2018/OBRAZOVANJE/Nacionalni-kurikulumi/hrvatski_jezik-nakon-recenzije-veljaca-2018.pdf
12. Okvir za vrednovanje procesa i ishoda učenja u osnovnoškolskome i srednjoškolskome odgoju i obrazovanju, prosinac 2017.

https://mzo.hr/sites/default/files/dokumenti/2017/OBRAZOVANJE/NACION-KURIK/OKVIRI/okvir_za_vrednovanje_procesa_i_ishoda_ucenja_u_osnovnoskolskome_i_srednjoskolskome_odgoju_i_obrazovanju.pdf